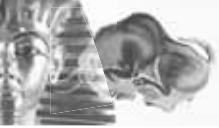

OPAKOVÁNÍ DĚJIN PRAVĚKU A STAROVĚKU

ŘEŠENÍ

Helena Mandelová

ÚVODEM K SEŠITU OPAKOVÁNÍ DĚJIN – ŘEŠENÍ

Milí žáci, studenti, pedagogové i zájemci o historii užívající publikace **Opakování dějin**,

otevíráte druhý sešit k opakování období pravěku a starověku. Do **Opakování dějin – ZADÁNÍ** byly začleněny různorodé úkoly, nabízející možnosti ověřit si znalosti z období pravěku a starověku, ale také uplatnit dovednosti, pomocí nichž si můžete tyto poznatky připomenout nebo znovu objevit. Každý se rád dozví, jak byl úspěšný, zda obstál, nebo jaké má nedostatky či mezery. Držet velké množství informací v paměti není nejdůležitější, většinou postačí to základní, poznatky, s nimiž se v životě budete setkávat a budete se snažit jim rozumět – např. když čtete o nových obdivuhodných objevech vědců zkoumajících daná období nebo se setkáváte s památkami z dávných časů při svých cestách, ve filmech apod. K tomu základnímu můžete vyhledat podrobnosti v literatuře, encyklopedii, slovníku nebo na internetu. První krok – zjištění úspěšnosti nabízí sešit **Opakování dějin – ŘEŠENÍ**.

Tak jako jsou nesterpně těžké nebo snadné učebnice různých autorů a nakladatelů, i úkoly souboru **Opakování dějin – ZADÁNÍ** jsou různě náročné a mají rozmanitou podobu. Z obsahu sešitu je možné si úkoly vybírat, některé využít k procvičení, jiné k opakování nebo ověření znalostí, hodnocení a kontrole výsledků.

Část úkolů dokáže každý vyřešit samostatně a z paměti, k jiným je možné nebo vhodné využít předchozí vlastní zápisy, učebnici nebo encyklopedii i jiné zdroje informací. Další náměty předpokládají rozhovor, diskusi, uplatnění vlastního hodnocení nebo názoru. Opakovací cvičení by měla vést již od počátku poznávání minulosti nejen k upevňování osvojených historických vědomostí, ale i k získávání a posilování obecných o speciálních studijních dovedností. Je příjemné povzbudit si úspěchem sebevědomí a je také užitečné posilovat si schopnost a návyk vyhledávat dílčí informace.

Užitečné by bylo také některé úkoly si předem promyslet a připravit. Nakonec si lze výsledky také ověřit a úspěchem v řešení se potěšit. V řešení – někdy nazývaném „klíčem“ – si každý může zkontrolovat, jak na tom se svými znalostmi a dovednostmi je, co zvládl a co je třeba si doplnit. U některých se předpokládají jednoznačné nebo jednoduché odpovědi, u jiných jsou možná řešení variantní, uvedení příkladů nebo posouzení žáky, studenty nebo zájemci o historii – to může být odlišné, podle obsahu předcházejícího studia i vlastních zkušeností. Uvedené odpovědi na taková zadání přinášejí jedno z možných řešení (např. u hodnocení dějů, popisu obrázků, vybraných událostí na časových přímkách, vyjmenování bohů, osob apod.) a jistě je obohatíte o další údaje.

Věříme, že v obou sešitech – **Opakování dějin – ZADÁNÍ** i **ŘEŠENÍ** – najdete dosti příležitostí k poznání i uspokojení ze svých výsledků.

Autorka

KONCEPCE CVIČEBNICE

Cvičebnice **Opakování dějin ZADÁNÍ** je navržena tak, aby zatržení správných možností a zapsání odpovědí mohli studenti provádět přímo do knihy.

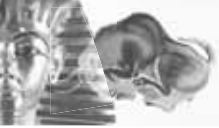
Cvičebnice **Opakování dějin ŘEŠENÍ** obsahuje kromě zadání otázek i zodpovězené a doplněné odpovědi ke všem úlohám cvičebnice **ZADÁNÍ**.

1. ČÁST

Opakujeme, přemýšlíme v dějepise

***SOUBOR ŘEŠENÍ PRACOVNÍCH ÚKOLŮ PRO OPAKOVÁNÍ
DĚJIN PRAVĚKU A STAROVĚKU***

- A** Opakovací úkoly k obsahu jednotlivých kapitol
- B** Úkoly k opakování a přehledům delších úseků dějin a dílčích témat (z vývoje státních útvarů, společnosti, obživy, dopravy, válečnictví, vzdělanosti, umění, architektury apod.)

ÚVOD: O HISTORII A DĚJEPISE**A**

1. O minulosti lidstva se dozvídáme:

Z hmotných pramenů	Z pramenů písemných	Z uměleckých děl a památek
Uvedte příklady		
[1] nádoby	[4] dopisy	[7] obrazy
[2] šperky	[5] noviny	[8] sochy
[3] zbraně	[6] kroniky	[9] reliéfy
Kde jsou uloženy?		
[10] v muzeích	[11] archivech	[12] v galeriích
Znáte některá konkrétní místa?		
[13]	[14]	[15]

2. **Znáte nějakou knihu**, kde se píše o minulosti naší země nebo jiné části Evropy či světa? Víte, kdy žili její hrdinové? A kdy byla napsána?

Doplňte:

Autor	Název knihy	Nakladatel	Rok vydání
E. Štorch	Lovci mamutů	Praha	1980
J. Kleibl	Dějiny psané kamenem	Artia	1975
E. Petiška	Staré řecké báje a pověsti	Albatros	1979

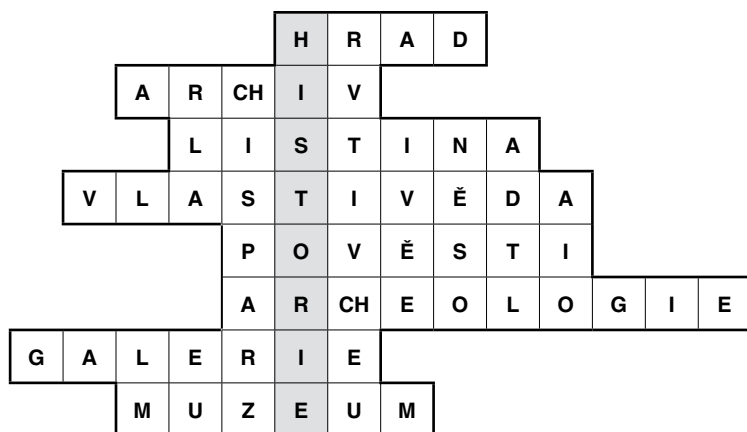
Můžete některou z těchto knížek doporučit svým spolužákům? Užitečné budou i zápisky o přečtených knihách s historickou tematikou a záznam o tom, ve které době se děj odehrává.

3. Které z uvedených druhů historických památek jste navštívili? Vytvořte si do sešitu tabulku a vepište do ní některá z míst, kde se nacházejí (některá pravděpodobně znáte z četby nebo obrázků, jiná z vlastní návštěvy).

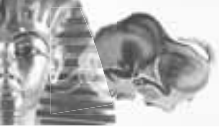
Památká	Místo, kde se nachází	Čemu objekt sloužil dříve?	Čemu slouží dnes?
Chrám			
Hrad			
Zámek			
Radnice			
Palác			
Skansen			
Pevnost			
Klášter			
Hradby			
Muzeum			
Galerie			
Most			

B

4. V tajence je ukryt **název vědy o minulosti**.

1. středověká stavba
2. místo uložení písemných pramenů
3. úřední písemnost
4. předmět ve 4. třídě
5. dávná vyprávění o minulosti
6. věda o vykopávkách
7. místo, kde se nacházejí umělecká díla
8. místo, kde jsou uloženy hmotné památky

OBDOBÍ PRAVĚKU

A

1. **Připravte si časovou přímku v délce 20 cm**, rozdělte ji na 20 dílků po 100 000 letech. Postupně do ní zakreslujte jednotlivé nálezy pozůstatků člověka (jejich názvy) v období starší doby kamenné ve světě a u nás. Vepište názvy vývojových druhů člověka česky, příp. latinsky.

Názvy vývojových druhů člověka			
Člověk zručný	Člověk vzpřímený	Člověk rozumný	Člověk dnešního typu
(Homo habilis)	(Homo erectus)	(Homo sapiens)	(Homo sapiens sapiens)

2. Poznamenejte si na papír nebo do sešitu a zkuste nejprve z paměti, pak podle učebnice doplnit:

Člověk zručný (schopný) (Homo habilis)

a) Vzhled	čelo	nízké, ustupující dozadu	nad očima	mohutné oblouky
	brada	chybí	čelisti	silné
	mozkovna	menší		
b) Život	potrava	sběr plodů, lov drobných zvířat		
	nástroje	ze dřeva a pěstní klíny z kamene		
	skupiny lidí	tlupy		
	užití ohně	oheň znal, ale zřejmě jej nedovedl rozdělat		
	dorozumívání	zvuky, posušky, počátky řeči		
c) Nálezy	(místo, světadíl)	Afrika (Olduvaj)		

B

1. **Prohlédněte si doma svou vlastní knihovničku** a knihovnu svých rodičů, případně (po svolení!) dalších členů rodiny a pokuste se najít takovou knížku, v níž se třeba jen v jedné kapitole píše o vývoji člověka a jeho životě v pravěku nebo o práci archeologů a dalších vědců, kteří hledají pozůstatky po životě pravěkých lidí.

Zapište si název knihy a jméno jejího autora. Jsou v ní i obrázky nebo fotografie? Pokud ano, jaké? Zopakujte si, co jste se učili o archeologii. Objevili jste v knize nějakou novou zajímavost?

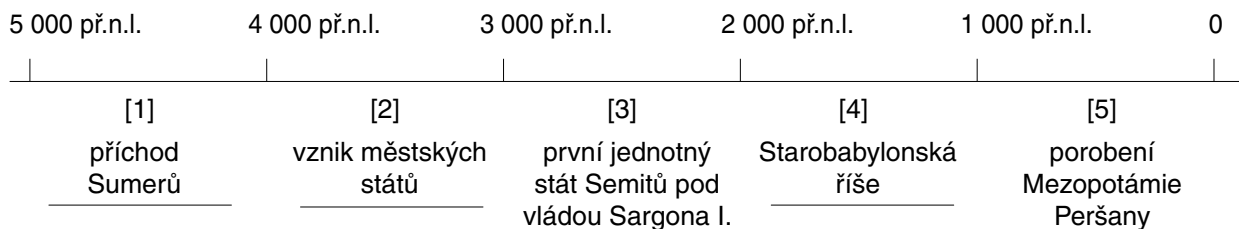
Autor	Název knihy	Ilustrátor	Vydání, nakladatelství

NEJSTARŠÍ STÁTY

SUMEROVÉ V MEZOPOTÁMII

A

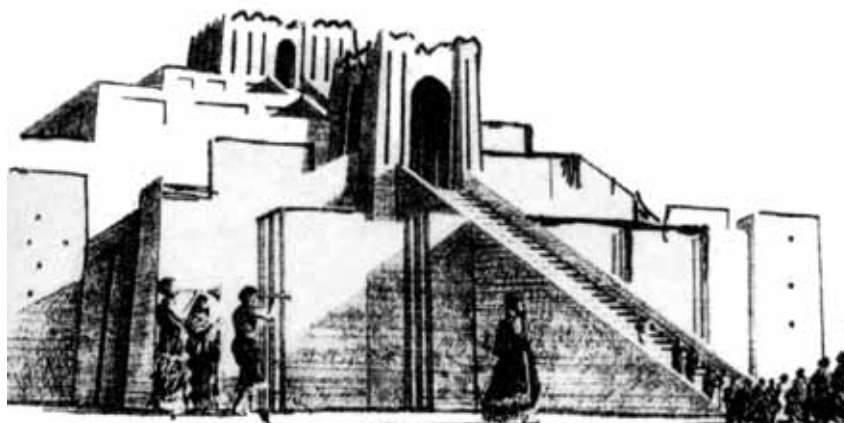
1. Překreslete si časovou přímku a zaznamenávejte na ni postupně důležité údaje: osídlení Mezopotámie Sumery, vznik městských států, velké říše atd.

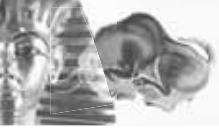
2. Pomocí přehledné tabulky si **zopakujte**, co víte o vymoženostech, vynálezech a dovednostech Sumerů.

Co dělali?	Pomocí čeho? Jak?	Kdo se činnostmi zabýval?
zavlažovali pole	stavění hrází a kanálů	zemědělci
vyráběli...	šperky, zbraně z bronzu aj.	kovolijci, kovotepci
seli obilí	pomocí háku s nálevkou nebo ručně	rolníci
zapisovali údaje	klínovým písmem	písaři
stavěli chrámy	z hliněných cihel	rolníci, řemeslníci, otroci
vyráběli nádoby	na hrnčířském kruhu	hrnčíři
vyráběli ozdobné cihly na obložení staveb	z hlíny a sklovité polevy	řemeslníci

3. Co lze říci o této stavbě?

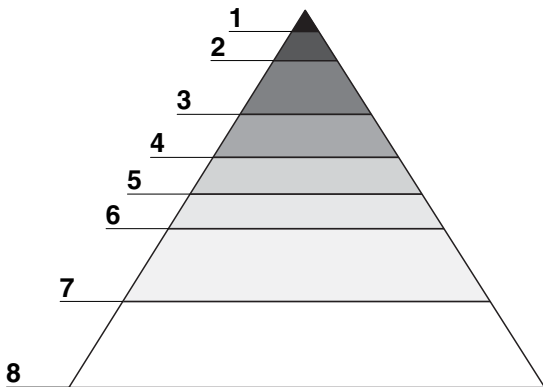

Jak se nazývá?	stupňovitý chrám (zikkurat)
K čemu sloužila?	k uctívání bohů
Z čeho byla postavena?	z hliněných pálených cihel a nepálených cihel
Čím byla zdobena?	destičkami ze sklovité hmoty
Kde byly takové stavby objeveny?	v jižní Mezopotámii (Sumeru)

4. Jaké skupiny lidí žily v 5.–2. tisíciletí př. n. l. v Sumeru?

Doplňte k jednotlivým vrstvám obyvatel, případně překreslete.

Název postavení		
1	vládne	panovník (král)
2	slouží bohům	kněží
3	řídí zemi, vybírají poplatky	úředníci
4	přivážejí zboží	kupci
5	bojují	vojáci
6	vyrábějí nářadí a zbraně	řemeslníci
7	pracují na polích a stavbách	rolníci
8	konají těžké a pomocné práce	otroci

B

1. Porovnejte zemědělskou společnost mladší doby kamenné a život sumerských rolníků.

	Mladší doba kamenná	Sumerové
nářadí	motyka	rádlo, hák s nálevkou
způsob obdělávání půdy	okopávání	orba
soužití (skupiny) lidí	rody	městské státy
materiály nástrojů	kámen, dřevo	kámen, dřevo, zlato, stříbro, bronz
směna výrobků (obchod)	místní směna	dálkový obchod
sídliště	hrozené vesnice	města
vzdělanost	---	počátky věd, první písmo
náboženství	kult matky	přírodní kulty, mnohobožství
stavby	chýše, domy zemědělců	chrámy, paláce, opevnění

KULTURA STAROVĚKÉHO EGYPTA

A

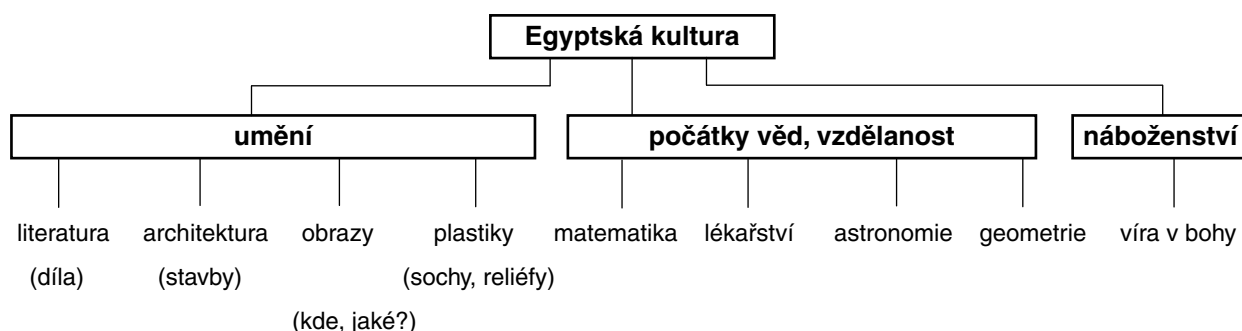
1. V nadpisu je užito slova **kultura** hlavně pro **umění, vzdělanost a architekturu**. Má ještě jiný význam? Připomeňte si kapitoly o pravěku.

Užívá se pro soubor všeho, co lidé vytvořili – kultura bydlení, jazyka, odívání, způsobu života, pohřbívání atd.

2. K duchovnímu životu lidí ve starověku patří i **náboženství, umění a vzdělání**.

V kterých z těchto oborů vynikli Egypťané? Posudte z přehledu.

Vzpomenete si na některá díla tak, abyste mohli uvést nějaký poznatek, stavbu, malbu nebo sochu a vysvětlit mladšímu kamarádovi, co znamenala kultura Egypta pro starověký svět?

báje, pohádky, knihy rad do života – chrámy, paláce, pyramidy – malby v hrobkách – reliéfy na stěnách staveb, sfingy – výpočty pro stavby – poznávání těla při úpravě mrtvých, využití znalostí pro léčení – výpočty záplav, kalendář – rozměrování polí, plány staveb

Jaká díla byla vytvořena v Egyptě?

Uvedte příklady, prohlédněte obrázky v učebnici. Co je na nich zvláštního?

Například způsob zobrazování lidí – tělo zepředu, hlava ze strany, spojení obrázků a písma

Uvedte příklady poznatků dokazujících pokročilost vědních oborů. K čemu je Egypťané potřebovali?

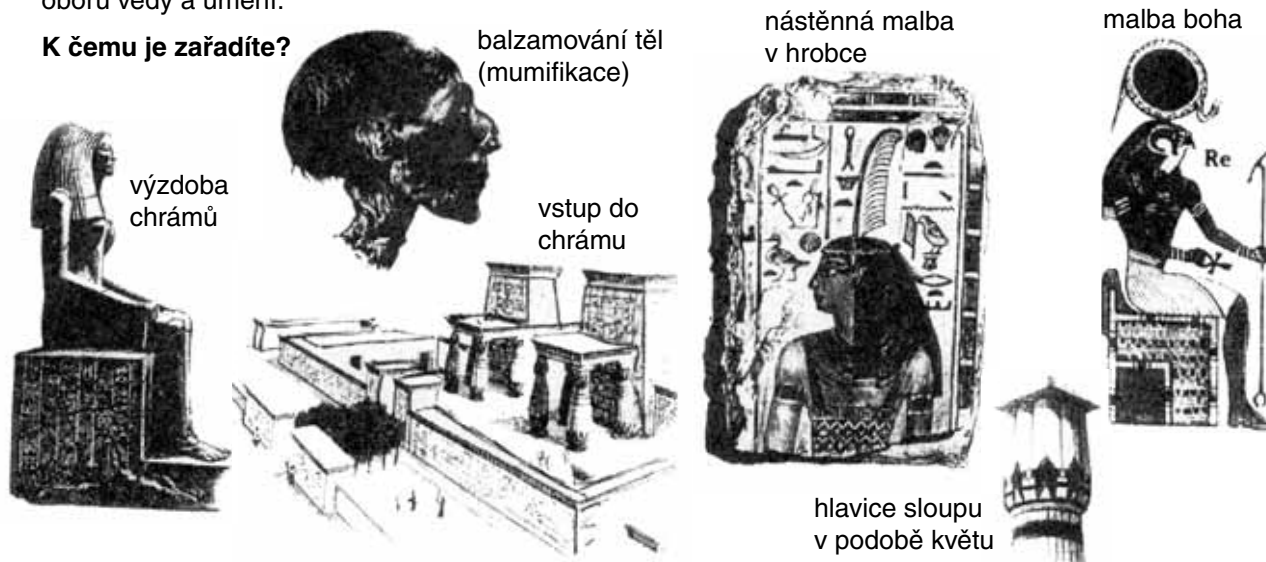
Znalost anatomie (složení těla) pro balzamování a léčení

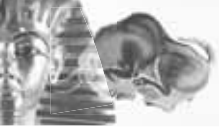
Astronomie – kalendář

Geometrie – rozměrování polí

Aby váš výklad byl srozumitelný i tomu, kdo se ještě o Egyptě neučil, použijte obrázky k vysvětlení některých oborů vědy a umění.

K čemu je zařadíte?

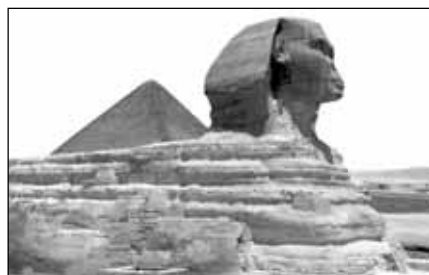
Opakování dějin pravěku a starověku

2. Umíte vysvětlit **odborné názvy svými slovy**? Pokud ne, vyhledejte správnou odpověď ve druhém sloupci (spojte číslo pojmu s písmenem správné odpovědi). Jeden pojem do této doby nepatří. Objevíte, který?

1	perspektiva	A	socha lva s lidskou hlavou
2	sarkofág	B	plastika stojící v prostoru
3	reliéf	C	ozdobná rakev
4	pazourek	D	způsob malby zachycující prostor
5	socha	E	kamenné stavby (hrobky) ve tvaru jehlanu
6	pyramida	F	plastické znázornění výjevů na kamenné, kovové nebo jiné desce
7	sfinga		

1	D
2	C
3	F
5	B
6	E
7	A

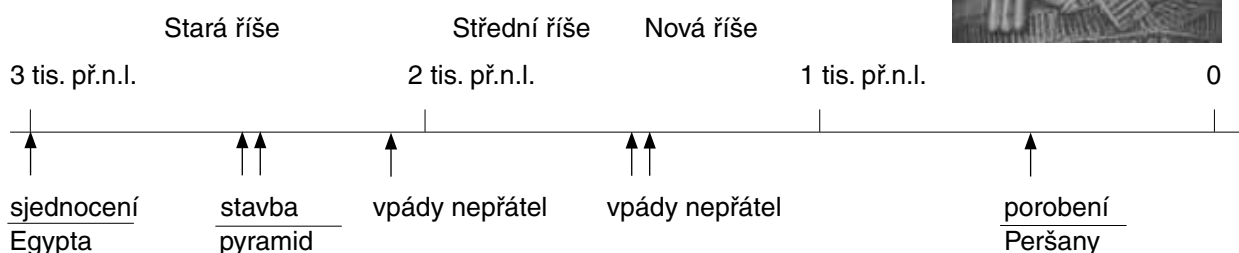
nepatří 4

B

1. Na časové přímce jsou znázorněna **tři významná období egyptských dějin**.

Místo otazníků **připojte nějaké bližší údaje**.

2. Jak se počítalo v Egyptě a jak v Mezopotámii?

	Egyptané	Sumerové
číselná soustava	desítková	desítková, šedesátková
jednotky (číslice)	desetinásobky nižších čísel v hieroglyfech	délkové a plošné jednotky v klínovém písmu
uplatnění složitějších postupů pomocí	tabulek na papyrusech	hliněných tabulek

3. Jaká byla **obživa obyvatel Řecka** v 2. tisíciletí a jejich dovednosti? Uveďte příklady (plodin, výrobků, činností).

Zemědělství	pěstování obilnin, pastevectví
Řemesla	výroba nádob, lodí, bronzových předmětů
Mořeplavectví	plavby v Egejském moři kolem ostrovů, na Krétu a do Malé Asie

B

1. Cestovatel se vrátil z dlouhého putování. Přivezl si spoustu obrázků a pohlednic, ale nezapsal si odkud. Dokážete mu pomoci?

Sfinga	Egypt
Chrám pokrytý cihlami se sklovitou hmotou	Babylon
Hrobka faraona Tutanchamona	Egypt
Lví brána	Mykény
Standarta z Uru	Mezopotámie
Palác s nástěnnými malbami	Kréta (Knóssos)

2. Srovnajte údaje o starověkých státech, které jsme již poznali.

	Doba vzniku státu	Vládce	Obživa obyvatel	Písmo	Příklad stavby
Egypt	3 000 př. n. l.	farao	zemědělství	hieroglyfy	pyramidy
Babylonská říše	kolem roku 1 900 př. n. l.	král	zemědělství	klínové	zikkurat
Indie	3. tis. př. n. l. 1 500 př. n. l.	král	zemědělství	znakové	kamenné chrámy, stúpy
Čína	kolem roku 1 500 př. n. l.	císař (syn nebes)	zemědělství	znakové	Velká čínská zeď
Kréta	2. tis. př. n. l.	král	zemědělství obchod mořeplavba	znakové (nerozluštěn jazyk)	královský palác
Fénicie	2. tis. př. n. l.	král	řemeslo obchod mořeplavba	hláskové	

3. Na které **starověké mořeplavce** byste se mohli obrátit, kdybyste žili kolem roku 1 000 př. n. l. a chtěli se vydat na cestu kolem Evropy, nebo dokonce kolem Afriky?

Kteří byli nejúspěšnější? Féničané

Na jaké lodi byste se plavili? z libanonských cedrů

Popište loď podle obrázku. gauta s dřevěným trupem, stěžněm a plachtami

